ሰ/መ/ቁ. 142752

ሐምሌ 27 ቀን 2009 ዓ.ም

ዳኞች፡-ፀጋይ አስማማው

አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መሰለ

ጳውሎስ አርሺሶ

አመልካች፡- በከልቻ ትራንስፖርት አክሲዮን ማህበር -የቀረበ የለም

ተጠሪ፡- አቶ ወልደሰንበት ዳዲ -ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 377/1996 "ን" መሰረት አድርጎ የተነሳ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን አመልካች የሰበር አቤቱታውን ለዚህ ችሎት ያቀረበው በአዳማ ወረዳ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 102019 በ15/07/2009 ዓ.ም ተሰጥቶ በአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 26172 በ16/09/2009 ዓ.ም የተሻሻለው እና በኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በመዝገብ ቁጥር 268330 በ28/09/2009 ዓ.ም በትዕዛዝ የጸናው ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በማለት ነው፡፡

ከሳሽ የነበሩት የአሁኑ ተጠሪ ወረዳ ፍርድ ቤት ተከሳሽ በነበረው የአሁኑ አመልካች ላይ በ28/02/2009 ዓ.ም አዘጋጅተው ባቀረቡት ክስ በተከሳሽ ድርጅት ውስጥ ከ01/02/1974 ዓ.ም ጀምሮ በመካኒክነት የስራ መደብ ላይ በመጨረሻ ብር 5,198 (አምስት ሺህ አንድ መቶ ዘጠና ስምንት) ወርኃዊ ደመወዝ እያገኙ ሲሰሩ ቆይተው ስራቸውን በ09/03/2008 ዓ.ም በራሳቸው ፈቃድ የለቀቁ መሆኑን፣አመልካች የተለያዩ ክፍያዎችን እንዲፈጽም እና የመልቀቂያ /የመሸኛ/ ደብዳቤ እንዲሰጣቸው ተጠሪው በ09/03/2008 ዓ.ም በተጻፈ ማመልከቻ የጠየቁ ቢሆንም አመልካች ዛሬ ነገ እያለ አቆይቶ በ25/08/2008 ዓ.ም የሰጣቸው መሆኑን የሚገልፅ ሆኖ፡-

1. የአዋጅ ቁጥር 377/1996 ማሻሻያ በሆነው አዋጅ ቁጥር 494/1998 አንቀጽ 39 እና 40 ድንጋጌዎች መሰረት የ34 ዓመት የአገልግሎት ክፍያ ብር 62,376፣
2. በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 77 (5) መሰረት የ2005፣2007 እና 2008 ዓ.ም. የ63 ቀናት የዓመት ዕረፍት ክፍያ ብር 10,915.80፣
3. በ2007 ዓ.ም. ለሰራተኞች የተከፈለ ቦነስ የአንድ ወር ተኩል ደመወዝ ብር 7,797 እና
4. በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 38 መሰረት ክፍያ የዘገየበት የሶስት ወር ደመወዝ ብር 15,594

በድምሩ ብር 96,682.80 (ዘጠና ስድስት ሺህ ስድስት መቶ ሰማንያ ሁለት ከሰማንያ ሳንቲም) አመልካች ድርጅት ከወጪና ኪሳራ ጋር እንዲከፍላቸው እንዲሁም አስፈላጊውን ፎርማሊቲ በማሟላት የስራ ልምዳቸውን እና የክሊራንስ ደብዳቤ ለጡረታና ማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እንዲያስተላልፍላቸው ይወሰን ዘንድ ዳኝነት የጠየቁ ሲሆን አመልካች በበኩሉ በ22/03/2009 ዓ.ም በሰጠው መልስ ክሱ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 162 (4) መሰረት በስድስት ወር ይርጋ የሚታገድ ነው የሚል የመጀመሪያ መቃወሚያ ካስቀደመ በኃላ ፍሬ ጉዳዩን በተመለከተ ክሱ ግልጽነት የጎደለው መሆኑን፣የጡረታ መብት ተጠቃሚ የሆነ ሰራተኛ በተደራቢነት የስራ ስንብት ክፍያ የማግኘት መብት የሌለው መሆኑን፣የአመልካቹ ንብረት በዕዳ የሚፈለግባቸው መሆኑን፣ዕዳ ካለባቸው ደግሞ የስራ ልምድ ማስረጃ ከመስጠት ውጪ አመልካቹ የመልቀቂያ ደብዳቤ ለመስጠት የማይገደድ መሆኑን፣የዓመት ዕረፍታቸውን በወቅቱ መጠቀም ሲገባቸው ያልተጠቀሙ መሆኑን፣ዕዳ እያለባቸው እና የሚከፈላቸው ክፍያ በሌለበት ሁኔታ ክፍያ የዘገየበት መቀጫ መጠየቃቸው ተገቢ አለመሆኑን ገልጾ ክሱ ውድቅ እንዲደረግ ተከራክሯል፡፡

ፍርድ ቤቱም የይርጋ መቃወሚያውን በ17/04/2009 ዓ.ም በብይን ካለፈ እና በፍሬ ጉዳዩ ረገድ ክሱን እና የተጠሪውን ምስክሮች ከሰማ በኃላ የግራ ቀኙን አጠቃላይ ክርክር እና ማስረጃ መርምሮ፡-

1. ተጠሪው ስራቸውን እንደለቀቁ የጡረታ ተጠቃሚ መሆናቸውን አመልካች ያላስረዳ በመሆኑ የ34 ዓመት የአገልግሎት ክፍያ ብር 62,376፣
2. የ2008 ዓ.ም. የዓመት ዕረፍት ክፍያ ብር 3,811 እና
3. የ2007 ዓ.ም. ቦነስ ብር 7,797

በድምሩ ብር 73,984.86 ከ10% የጠበቃ አበል ጋር አመልካች ለተጠሪው እንዲከፍል ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይህንን ውሳኔ ያሻሻለው የቦነስ ክፍያው ከስራ ውል መቋረጥ ጋር ግንኙነት የሌለው በመሆኑ በይርጋ የሚታገድ ነው በሚል ምክንያት በዚህ ረገድ የተሰጠውን የውሳኔ ክፍል ብቻ በመሻር ሲሆን አመልካች ለዚህ ችሎት ያቀረበው የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ

ተጠሪው የስራ ውላቸውን በፈቃዳቸው ያቋረጡት በ09/03/2008 ዓ.ም. ሆኖ ክስ ያቀረቡት ደግሞ በ28/02/2009 ዓ.ም መሆኑ በተረጋገጠበት ሁኔታ አመልካች ያቀረበው የይርጋ መቃወሚያ በስር ፍርድ ቤቶች ውድቅ የመደረጉን አግባብነት ከአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 162 እና 164 ድንጋጌዎች አንጻር ተጠሪው ባሉበት ለማጣራት እንዲቻል ጉዳዩ ለሰበር ክርክር እንዲቀርብ በመደረጉ ግራ ቀኙ የጽሁፍ ክርክር ተለዋውጠዋል፡፡የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን እኛም አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት መሆን አለመሆኑን ለክርክሩ ከተያዘው ነጥብ አንጻር መርምረናል፡፡

በዚህም መሰረት የስር ፍርድ ቤቶች አመልካቹ ያቀረበውን የይርጋ መቃወሚያ ውድቅ ያደረጉት በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 162 (4) የተመለከተው የስድስት ወር የይርጋ ጊዜ መቆጠር መጀመር የሚገባው አመልካች እንደሚከራከረው ተጠሪው ስራቸውን በፈቃዳቸው ከለቀቁበት 09/03/2008 ዓ.ም ጀምሮ ሳይሆን አመልካች የመሸኛ ደብዳቤ ለተጠሪ ከሰጠበት ከ25/08/2008 ዓ.ም ጀምሮ ነው፣ከዚህ ጊዜ ጀምሮ ሲቆጠር ደግሞ ክሱ እስከቀረበበት 28/02/2009 ዓ.ም ድረስ ስድስት ወር አላለፈውም በማለት መሆኑን የመዝገቡ ግልባጭ ያመለክታል፡፡በይርጋ ረገድ በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ይህ ብይን ሕጋዊ መሰረት ያለው ነው ወይስ አይደለም? ወደሚለው ጥያቄ ከመገባቱ በፊት በስር ፍርድ ቤቶች በተሰጠው የይርጋ ብይን ረገድ አመልካቹ በሰበር አቤቱታው ላይ ያቀረበው የቅሬታ ነጥብ መኖር አለመኖሩን በቅድሚያ ማጤኑ ተገቢ ሆኖ ተገኝቶአል፡፡አመልካች በ01/10/2009 ዓ.ም አዘጋጅቶ ባቀረበው የሰበር አቤቱታ ላይ የይርጋ መቃወሚያ አቅርቦ እንደነበረ እና ነገር ግን ውድቅ እንደተደረገበት የክርክሩን ሂደት እና የጉዳዩን አመጣጥ ለማሳየት ያህል ከመጥቀሱ ውጪ በስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ላይ ቅሬታውን በገለጸበት እና የዚህን ሰበር ችሎት ዳኝነት በጠየቀበት የሰበር አቤቱታው ክፍል ላይ በስር ፍርድ ቤቶች በይርጋ ረገድ የተሰጠው ብይን እና ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለመሆኑ የገለጸው ነገር አለመኖሩን እና የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ በይርጋ ምክንያት እንዲሻርለት ያቀረበው የዳኝነት ጥያቄ አለመኖሩን የሰበር አቤቱታው በግልጽ ያመለክታል፡፡ተጠሪው በሰበር መልሳቸው ላይ በዚህ ረገድ ባቀረቡት የክርክር ነጥብ ረገድም አመልካቹ በመልስ መልሱ ላይ የሰጠው ማስተባበያ የለም፡፡ማንኛውም ወገን የይርጋው ጊዜ ካለፈ በኃላ የይርጋ ጊዜን እንደመቃወሚያ አድርጎ ለማንሳት ያለውን መብት ሊተው የሚችል ስለመሆኑ በአዋጁ በአንቀጽ 165 የመጀመሪያ ዐረፍተ ነገር ላይ የተመለከተ ሲሆን ዳኞች በገዛ ስልጣናቸው የይርጋውን ደንብ መከላከያ ለመጥቀስ የማይችሉ ስለመሆኑም ከአዋጁ አንቀጽ 162/5/ እና ከፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1856 (2) ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ የምንገነዘበው ጉዳይ ነው፡፡ በመሆኑም አመልካቹ በሰበር አቤቱታው ላይ የቅሬታ ነጥብ አድርጎ ባላቀረበበት ሁኔታ የይርጋ ጉዳይ በክርክር ጭብጥነት መያዙ ሕጋዊ መሰረት ያለው ነው ለማለት የሚቻል ሆኖ አልተገኘም፡፡

አመልካቹ የሰበር አቤቱታ ያቀረበበት ዓቢይ ነጥብ ተጠሪው የጡረታ መብት ተጠቃሚ ሆነው ሳለ የስራ ስንብት ክፍያ በተደራቢነት የተወሰነላቸው አላግባብ ነው የሚል ሲሆን ተጠሪው ስራቸውን እንደለቀቁ ወዲያውኑ የጡረታ አበል ተጠቃሚ አለመሆናቸው በስር ፍርድ ቤቶች በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠ መሆኑን የመዝገቡ ግልባጭ የሚያመለክት በመሆኑ በዚህ ረገድ በአመልካቹ የቀረበው ክርክርም የመዝገቡን ግልባጭ መሰረት ያደረገ አይደለም፡፡

ሲጠቃለል አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት የሚቻል ሆኖ ስላልተገኘ የሚከተለው ውሳኔ ተሰጥቷል፡፡

<u>ው ሳ ኔ</u>

1. በአዳማ ወረዳ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 102019 በ15/07/2009 ዓ.ም. ተሰጥቶ በአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 26172 በ16/09/2009 ዓ.ም. የተሻሻለው እና በኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በመዝገብ ቁጥር 268330 በ28/09/2009 ዓ.ም. በትዕዛዝ የጸናው ውሳኔ በፍትሐብሔር ስነ ስርዓት ሕግ ቁጥር 348 (1) መሰረት በውጤት ደረጃ ፀንቷል፡፡
2. በአዳማ ወረዳ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 103396 የተያዘው አፈጻጸም ታግዶ እንዲቆይ በዚህ መዝገብ በ01/10/2009 ዓ.ም. ተሰጥቶ የነበረው ትዕዛዝ ተነስቷል፡፡ይጻፍ፡
3. የውሳኔው ቅጂ ለስር ፍርድ ቤቶች ይላክ፡፡
4. የሰበር ክርክሩ ያስከተለውን ወጪና ኪሳራ አመልካች የራሱን ይቻል፡፡
5. ውሳኔ ያገኘ ስለሆነ መዝገቡ ተዘግቷል፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡